

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 9 mars 1937 kl. 3 e. m.

*Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 2,
i anledning av väckt motion om revision av gällande
handbok för svenska kyrkan.*

I en inom första kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott för behandling hänvisad motion, nr 139, hava herrar *Sandegård* och *Lindström* hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en grundlig revision av nu gällande handbok för svenska kyrkan samt att Kungl. Maj:t måtte — i den ordning ske kan — dels medgiva frihet för prästerskapet att åtminstone en gång i månaden förrätta högmässa efter fritt ritual, dels ock medgiva, att gällande ritual i fråga om dop, konfirmation och andra kyrkliga handlingar skola tjäna till allenast huvudsaklig ledning och efterrättelse.

I avseende å motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Vid 1930 års riksdag förelåg en i första kammaren väckt motion om åtgärder »i syfte att, till dess en allmän revision av kyrkohandboken kan komma till stånd, möjlighet beredes varje församlings prästerskap att ett begränsat antal söndagar under året, exempelvis 12, förrätta högmässa efter fritt valt ritual».

Historik.

Motionärerna framhöllo i sin motivering, att på de flesta håll, där något djupare intresse förefunnes för kyrkans uppgift och gärning, meningarna knappast vore delade därom, att nya ritual för kyrkans gudstjänst och heliga handlingar vore önskvärda. Vid så gott som varje kyrkomöte föreläge någon framställning i sådan riktning. Men meningarna vore, helt naturligt, mycket delade om, vad som skulle sättas i stället för gamla former och uttryck. Med hänsyn till det å ena sidan mycket ovissa läge, vari frågan om handboksrevisionen befunde sig, och å andra sidan det tämligen allmänt erkända behovet av en revision, särskilt av högmässans ordning, ville motionärerna framföra en tanke, vars realiserande på intet sätt torde kunna anses föregripa denna revision men däremot vara ägnat att stimulera till ett allmänare deltagande, ej minst från prästerskapets sida, i strävandena att efterhand finna nya former för högmässan. Det syntes icke ur någon avgörande synpunkt vara något att erinra mot en sådan modifikation av gällande bestämmelser för kyrkans högmässogudstjänst, att det tills vidare och i avvaktan på en kommande revision medgäves rätt för varje församlings prä-

terskap att exempelvis 12 söndagar under året, en gång i månaden, utbyta nuvarande ordning för högmässan mot annan med friare ritual. Man ville därvid gärna förutsätta, att denna rätt medgäves församlingens kyrkoherde, resp. vice pastor, utan åliggande av särskild framställning till domkapitlet.

Motionen bifölls av första kammaren med 62 röster mot 52, men avslogs av andra kammaren, vars första tillfälliga utskott avstyrkt utan att taga saklig ställning till motionens framställning, då ärendet kommit utskottet till handa »vid en så sen tidpunkt av riksdagens arbete, att utskottet icke kunnat få erforderlig tid för den utförliga behandling, som denna fråga förtjänar».

Frågan återupptogs i motion vid 1932 års riksdag (I: 19), i vilken motion hemställdes, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om åtgärder i syfte, att, till dess en allmän revision av kyrkohandboken kunde komma till stånd, möjlighet bereddtes varje församlings prästerskap att ett begränsat antal söndagar under året, exempelvis 12, förrätta högmässa efter fritt, av vederbörande domkapitel godkänt ritual.

Motionärerna framhöllo, bland annat, att de betänkligheter, som yppat sig mot ett förverkligande av ifrågavarande förslag, gällde väsentligen föreliggande risker, att högmässans helgd och skönhet skulle äventyras genom ett oskickligt och omdömeslöst bruk av medgiven frihet. Då det låge även motionärerna om hjärtat, att varje sådan risk i möjligaste mån förebyggdes, förutsatte de, att det skulle åligga vederbörande prästerskap att hos resp. domkapitel söka och erhålla godkännande av utarbetat ritual, innan det komme till användning i församlingen.

Det syntes motionärerna för övrigt av betydelse, att den förnyelse av högmässans yttre ordning, som från skilda läger önskades och påyrkades, komme till stånd efter en tid av praktiska försök ute i församlingarna.

Över motionen inhämtade första kammarens första tillfälliga utskott yttrandet från allmänna svenska prästföreningens centralstyrelse och styrelsen för Sveriges religiösa reformförbund.

Centralstyrelsen fann icke den väg nämnda motionärer i riksdagen ville gå vara tillrådlig. Först erinrades om att kyrkohandbokens gestaltning tillhörde kyrkans interna angelägenheter, som så väl enligt kyrkolag som praxis tillhörde kyrkomötets och icke riksdagens område.

Frånsatt denna kyrkorättsliga synpunkt kunde centralstyrelsen icke biträda motionärernas hemställan i själva sakfrågan. Redan det sakförhållandet, att de ändringar, man genom en friare ställning i rituellt hänseende ville hava till stånd, plögade motiveras med rent liturgiska eller rent dogmatiska synpunkter, eller allmänt estetiska, stundom var för sig och stundom alla tre i förening, visade hur grannlaga och svårlöst denna fråga vore.

Centralstyrelsen vore övertygad om att kravet på en de enskilda prästernas rätt att efter subjektiv åskådning och individuell liturgisk uppfattning — att skriva liturgi vore icke heller var mans sak — få införa ny gudstjänst-

ordning icke hade något stöd i församlingarna hos det kyrkans folk, som vore trogna gudstjänstbesökare. Det torde vara lika främmande för det stora flertalet av kyrkans präster.

Den svenska kyrkans högmässoritual vore ett väl förvaltadt arv från fädernas kyrka genom tiderna, vars erkända enhetlighet och skönhet vore högt uppskattad inom den evangeliska kristenheten. I alla kyrkosamfund vore gudstjänstordningen det fasta och bestående, under det att tidsströmningarna växlade.

Vidare framhöll centralstyrelsen, att församlingarna ville känna igen sig i sin kyrka. Till gudstjänstens andakt hörde en viss förtrogenhet med gudstjänstordningen. Varhelst i riket nu någon »går i kyrkan», kände han sambandet med sin hembygds gudstjänst. Församlingarnas rätt tillgodosåges genom att de icke bleve föremål för det subjektiva, kanske godtyckliga, experimentet i fråga om en så ömtålig sak som högmässoritualen. Det kunde komma att medföra känslan av andlig hemlöshet. Motionärerna talade t. o. m. själva om risken, att »högmässans helgd och skönhet kunde äventyras genom ett oskickligt och omdömeslöst bruk av medgiven frihet».

Motionärerna föresloge visserligen till förekommande härav i årets motion, vilket vore ett avsevärt framsteg, att »det skall åligga vederbörande prästerskap att hos resp. domkapitel söka och erhålla godkännande av utarbetat ritual, innan det kommer till användning i församlingen». Domkapitlen skulle därigenom övertaga kyrkomötets prövning av ändring i kyrkohandboken. Frånsett det från kyrkorättslig synpunkt högst märkliga häri, torde man ha rätt att fråga, om domkapitlen i sin nuvarande sammansättning verkligen ägde förutsättningar för en sådan uppgift. Det hittills utförda handboksrevisionsarbetet och svårigheten att på detta område vinna fullgoda resultat torde i sin mån vittna om innebörden av den granskningsuppgift, som motionärerna tillämnade domkapitlen.

Skulle en verklig realprövning av ingivna förslag vara möjlig, finge väl den bördan i huvudsak komma på biskopens lott. Hade motionärerna rätt uti att någon allmän önskan föreläge hos prästerna om denna ritulfrihet, skulle biskopen åsamkas en mycket dryg arbetsbörda med mångskriveri i oändlighet. Och när biskop och domkapitel nödgades tillbakavisa en del välmenta men omogna förslag, bleve det allehanda missnöje.

Centralstyrelsen framhöll vidare, att redan nu i sista handboksupplagan ett icke ringa antal alternativ, t. ex. i fråga om syndabekännelsen och allmänna kyrkobönen, ehuru på sina håll icke vederbörligen utnyttjade, föreläge. Dessutom föreläge den väl i de flesta församlingar redan införda seden med särskilda gudstjänster med rik liturgisk utformning, t. ex. vespergudstjänst, matutin, barn- och ungdomsgudstjänst o. s. v., där vederbörande präst ägde möjlighet att begagna helt fria liturgiska former och därmed finge utrymme för sin individuella uppfattning. Dessa »försök» kunde hava sitt värde såsom material för den fortsatta handboksrevisionen, men någon ut-

vidgning av denna ritualfrihet till församlingens högmässogudstjänster vore varken nödig eller nyttig.

Motionen avstyrktes alltså av centralstyrelsen.

Styrelsen för Sveriges religiösa reformförbund uttalade, att kyrkans fastställda gudstjänstformer icke längre gåve människorna vad de behövde, vare sig i fråga om formen eller innehållet.

Vad först *formen* anginge, så vore visserligen svenska kyrkans högmässoritual rikare än i grannländernas och kontinentens protestantiska kyrkor. Men dessvärre sade detta icke så mycket och kunde icke upphäva det faktum, att det hade starka brister i liturgiskt hänseende, brister, som icke kunde avhjälpas blott med de musikaliska tillsatser, som nu med prisvärt intresse gjordes i de större kyrkorna.

Menigheterna hade tröttnat på detta i decennier upprepade ritual, som nu kändes såsom ett evigt enahanda. Så mycket mera som högmässans språk, med sin korrekta kanslistil och sina torra, dogmatiskt korrekta vändningar, saknade den uttrycksfullhet, den innerlighet och skönhet, den prägel av religiös poesi och den lyftning, som nu med rätta begärdes av en kristen gudstjänst.

Vad vidare anginge själva *innehållet* eller *åskådningen*, så präglades gudstjänsten liksom kyrkans alla handlingar helt och hållet av den gamla strängt ortodoxa kyrkoläran, utan den minsta hänsyn till den både fördjupade och förenklade religiösa åskådning, som under senare tider växt fram överallt inom den protestantiska världen genom kännedomen om Jesu eget evangelium och en fortgående självbesinning på den nedärvda religiösa trons innehåll. Det kunde icke lända vårt folks religiösa och etiska liv till välsignelse, att allt detta nya vore uteslutet från kyrkans gudstjänstritual.

Ingen av den fria evangeliska åskådningen ville sätta i fråga de gammaltroendes rätt att få höra den gamla läran ifrån altaret. Men det vore ett billigt och rättfärdigt krav, att även de kyrkomedlemmar, som hade en friare åskådning, finge rätt till högmässa efter ett alternativ, som gåve uttryck åt deras tro i anslutning till Jesu eget evangelium.

Vad anginge sakens praktiska sida vore styrelsen inte säker om att domkapitlens godkännande av ett utarbetat ritual vore ett lämpligt villkor. Skulle vederbörande domkapitel skriva om eller ändra ett ingivet alternativ till överensstämmelse med den korrekt kyrkliga läran och den kyrkliga kanslistilen i handboken, så vore med alternativen intet vunnet för dem, som verkligen behövde det. Vidare skulle, om domkapitlen finge avgörandet, komma att uppstå en högst olika praxis. I ett eller annat stift skulle kanske alternativ medges, i andra icke. Vad som vore rätt och tillåtet i det ena stiftet, skulle vara orätt och förbjudet i det andra. Detta vore knappast lämpligt i en rikskyrka.

Den enda riktiga vägen syntes vara, att ansökan om rätt att bruka ett i

tryck ingivet och motiverat alternativ, ställdes till Kungl. Maj:t, som efter hörande av vederbörande myndigheter hade att pröva ett sådant ritual och eventuellt förklara det tillåtet åtminstone i den av motionärerna avsedda omfattningen. Det bleve då tillåtet i hela svenska kyrkan, och de enskilda prästerna och församlingarna behövde då icke ständigt inkomma med nya ansökningar. Det kunde på detta sätt bli en fri utveckling efter olika orters och församlingars behov, utan onödiga strider och kättarmakeri.

Slutligen gör styrelsen det uttalandet, att kyrkomötet saknade rätt att på egen hand genomföra liturgiska förändringar och hade allenast rätt att till Kungl. Maj:t uttala sig och inkomma med underdåniga skrivelser rörande sina önskemål. Även om ett kyrkomöte skulle lägga sig emot den begärda friheten, skulle detta hindra förfarandet lika litet som i psalmboksfrågan 1921, där Kungl. Maj:t i strid mot kyrkomötets beslut följde riksdagens skrivelse.

Utskottet anförde i avgivet utlåtande, nr 13, bland annat följande.

Nu gällande handbok, som efterträdde 1811 års, utkom 1894. Den hade emellertid därefter vid upprepade tillfällen varit föremål för detaljändring. Knappast ett kyrkomöte hade gått utan nya försök att på olika punkter åstadkomma förbättringar, ej minst i fråga om ritualen för högmässogudstjänsten. Sålunda infördes efter beslut av 1915 års kyrkomöte en rad förändringar i högmässoritualen, och den sista handboksutgåvan upptog ett flertal alternativ till syndabekännelsen och allmänna kyrkobönen. Betänkligheter mot att på denna väg åstadkomma önskelig revision hade yppats även inom kyrkomötet. Erinringar hade även framställts med häsyn till den omständigheten, att det stora flertalet präster ute i församlingarna och församlingarna själva icke beretts tillfälle att ge sin mening tillkänna. Utskottet underskattade för sin del ingalunda värdet av en fast gudstjänstordning vid högmässan, som skyddade för gudstjänstens utlämnande åt personligt godtycke, ej heller förbisåge utskottet betydelsen av gudstjänstordningens traditionella samband med tider och generationer, som varit. Varje tid hade emellertid på detta område sina krav och i den mån de i och för sig vore berättigade, kunde det vara en brist att ej gå dem till mötes. Redan ur nu berörda synpunkt syntes det uppslag, som mötte i motionen, förtjäna beaktande. Även åtskilliga andra skäl syntes emellertid motivera, att detta uppslag prövades. Sålunda ville utskottet framhålla, att särskilt på landsbygden, där högmässan i regel vore den enda formen för kyrkans gudstjänst, ett legitimt behov av omväxling syntes motivera lämpliga alternativ till den hävdvunna gudstjänstordningen. Såväl ur församlingarnas som prästerskapets synpunkt skulle möjligheten till en sådan omväxling helt visst vara av godo genom att öka intresset för den allmänna gudstjänsten och motverka den känsla av olust, som slentrian på detta område kunde framkalla.

Beträffande yrkandet i motionen, att det fria ritualen skulle underställas vederbörande domkapitel för granskning och godkännande föreslog utskottet med hänsyn till de principiella och praktiska betänkligheter, som i förevarande avseende från olika håll inom kyrkan gjorts gällande, en sådan begränsning av den i motionen äskade friheten, att endast av *Kungl. Maj:t* godkända ritual skulle få komma till användning.

För vissa sön- och helgdagar, exempelvis midsommardagen och de stora högtidernas annandagar, borde kunna medgivnas användandet av ett kortare ritual.

Utskottet förutsatte därjämte, att vederbörlig framställning om rätt att använda alternativ till högmässan borde ske med tillstyrkande av vederbörande församlings kyrkoråd.

Utskottet hemställde, att första kammaren måtte i anledning av motionen för sin del besluta, att riksdagen ville i skrivelse till *Kungl. Maj:t* anhålla om åtgärder i syfte, att, till dess en allmän revision av kyrkohandboken kunde komma till stånd, möjlighet bereddades varje församlings prästerskap att, efter tillstyrkande av församlingens kyrkoråd, på ett begränsat antal av domkapitlet årligen bestämda sön- och helgdagar förrätta högmässa efter fritt, av *Kungl. Maj:t* godkänt ritual.

Reservation häremot anfördes av två av utskottets ledamöter, vilka yttrade bland annat.

Så vitt de hade sig bekant, hade från församlingarna ej förspotts någon allmän önskan om förändringar uti högmässans ritual, utan torde det tvärtom förhålla sig så, att den menighet, som efter en ofta strävsam arbetsvecka samlades till gudstjänst i sin kyrka, kände sig mera hemma och funno mera vila och andakt vid en sedan barndomen invand gudstjänstordning med välkända ord och toner. Varje revision av kyrkans ritual borde göras synnerligen varsamt och pietetsfullt, så att den traditionella vördnad och andakt, som vilade över nuvarande ritual, icke äventyrades.

Frågan om revision av kyrkohandboken med dess gudstjänstordning hade emellertid redan upptagits till behandling av kyrkomötet. Då sålunda en revision av högmässoritualen påginge i samband med revidering av kyrkohandboken, syntes det, att denna utredning borde få ostört fortgå. Vidare uttalades, att denna enbart kyrkliga angelägenhet låge närmare kyrkomötets än riksdagens arbetsområde och att en sådan revision stode uti ett så intimt samband med kyrkohandbokens omarbetning, att densamma ej därifrån kunde utbrytas.

Att under den tid, som förflyter intill dess denna allmänna revision av kyrkohandboken kunde komma till stånd, införa helt nya alternativa ritual såsom under vissa betingelser medgivna, syntes ej heller önskvärt och ännu mindre behöfligt, då enligt nu gällande kyrkohandbok möjlighet redan finnes att i ganska stor utsträckning använda olika alternativ.

Utskottets hemställan bifölls med 49 röster mot 42. varefter ärendet över-

lämnades till andra kammaren, som hänvisade detsamma till sitt första tillfälliga utskott, som i avgivet utlåtande, nr 6, avstyrkte biträdande av första kammarens beslut samt därvid anförde bland annat.

Utskottet underskattade ingalunda betydelsen av ett fortgående revisionsarbete av kyrkohandboken, varigenom en rikare omväxling kunde givas åt högmässogudstjänsten, exempelvis genom fastställande av bestämda alternativ för kyrkorådets olika tider, utöver de möjligheter i dylikt avseende, vilka redan nu vore för handen. Men utskottet hyste den bestämda uppfattningen, att med hänsyn till den svenska kyrkans ålder samt ställning såväl gentemot samhället som de enskilda, en fast tradition i fråga om högmässogudstjänsten vore en tillgång av synnerligen stor betydelse. Såsom centralstyrelsen för allmänna svenska prästföreningen anført hörde till gudstjänstens andakt en viss förtrogenhet med gudstjänstordningen. Även om högmässans helgd och skönhet genom olika föreskrifter kunde garanteras, ifall den av motionärerna begärda friheten medgaves, komme tvivelsutan en känsla av osäkerhet och hemlöshet hos mången kyrkobesökare att inställa sig. Utskottet kunde så mycket starkare understryka betydelsen av denna synpunkt, som de berättigade krav på möjlighet att vid olika tillfällen och för skilda ändamål anordna gudstjänster i friare former redan vore tillgodosett. Barngudstjänster, särskilda vespergudstjänster m. fl. erbjöde härpå exempel. I likhet med vad reservanterna i första kammarens första tillfälliga utskott anført, hade utskottet sig ej bekant, att någon allmän önskan försports från församlingarnas sida om förändringar i högmässans ritual.

Frågan om revision av kyrkohandboken med dess gudstjänstordning hade redan upptagits av kyrkomötet. Att föregripa det sålunda redan pågående utredningsarbetet inom förevarande område syntes icke utskottet motiverat eller lämpligt.

Häremot anförde en av utskottets ledamöter reservation utan motivering.

Andra kammaren biföll sitt utskotts hemställan den 10 juni utan diskussion.

År 1933 väcktes i första kammaren motion, nr 194, däri hemställdes, att första kammaren måtte för sin del besluta, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om åtgärder i syfte att till dess en allmän revision av kyrkohandboken kunde komma till stånd, möjlighet bereddades varje församlings prästerskap att efter tillstyrkande av församlingens kyrkoråd två söndagar i månaden förrätta högmässa efter nytt, av Kungl. Maj:t godkänt ritual.

I över motionen avgivet utlåtande, nr 1, återopade första kammarens första tillfälliga utskott vad utskottet år 1932 anført. Därjämte ville utskottet hava uttalat, att rätten att förrätta högmässa efter nytt ritual lämpligen borde begränsas till exempelvis en högmässa i månaden, dock att det jämväl

för vissa helgdagar exempelvis midsommardagen och de stora högtidernas annandagar borde kunna medgivnas användandet av ett kortare ritual. Det syntes utskottet lämpligt, att domkapitlen årligen, efter vederbörlig framställning, fastställde de dagar, på vilka det nya ritualen finge komma till användning. Vidare ville utskottet förutsätta, att framställning om rätt att använda alternativ till högmässan skedde efter tillstyrkande av vederbörande församlings kyrkoråd.

Utskottet hemställde, att första kammaren måtte i anledning av förevarande motion för sin del besluta, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om åtgärder i syfte att, till dess en allmän revision av kyrkohandboken kunde komma till stånd, möjlighet bereddades varje församlings prästerskap att, efter tillstyrkande av församlingens kyrkoråd, på ett begränsat antal av domkapitlet årligen bestämda sön- och helgdagar förrätta högmässa efter nytt, av Kungl. Maj:t godkänt ritual.

Reservation i huvudsaklig överensstämmelse med den inom utskottet år 1932 avgivna avgavs av två av utskottets ledamöter.

Första kammaren biföll med 39 röster mot 30 sitt utskotts hemställan med den ändring, att näst efter orden »församlingens kyrkoråd» tillades »och vederbörande domkapitel», varefter ärendet överlämnades till andra kammaren, som hänvisade detsamma till sitt första tillfälliga utskott.

I sitt i ärendet avgivna utlåtande, nr 3, återopade sistnämnda utskott sitt år 1932 avgivna utlåtande samt anförde vidare, att ehuru den anbefallda utredningen om revision av kyrkohandboken enligt vad utskottet erfarit av vissa skäl blivit fördröjd, resultatet av densamma borde avvaktas.

Häremot anförde en av utskottets ledamöter reservation.

Andra kammaren biföll sitt utskotts hemställan med tillämpning av upprensingsförfarandet.

Utskottet. Såsom av historiken framgår har frågan om förändring beträffande högmässoritualen upprepade gånger varit föremål för omprövning inom riksdagen. I nu förevarande motion yrkas emellertid en grundlig revision av samtliga ritualer för kyrkans gudstjänster och heliga handlingar. Därjämte yrkas dels frihet för prästerskapet att åtminstone en gång i månaden förrätta högmässa efter fritt ritual, dels ock att gällande ritual i fråga om dop, konfirmation och andra kyrkliga handlingar skulle få tjäna till allenast huvudsaklig ledning och efter rättelse. Icke ens en grundligt reviderad handbok skulle alltså enligt motionärerna alltid behöva följas.

Utskottet vill till en början erinra därom, att en revision av gällande handbok för svenska kyrkan pågår. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 15 augusti 1933 åvilar numera detta uppdrag ärkebiskopen Erling Eidem. Efter vad utskottet inhämtat läser berörda uppdrag inom kort vara slutfört.

Vid behandling inom riksdagen av frågan om förändring beträffande högmässoritualen har tidigare framhållits, att det sålunda pågående utred-

ningsarbetet icke borde föregripas. Av samma skäl synes det utskottet varken lämpligt eller motiverat, att nu, då förslag till ny handbok inom kort kan förväntas föreligga, ifrågasätta ändrade direktiv för utredningsarbetet. Enligt utskottets mening bör därför resultatet av den nu pågående utredningen avvaktas.

Att riksdagen skulle ifrågasätta en omläggning av planen för utredningsarbetet synes ock mindre lämpligt med hänsyn till att den förevarande frågan uppenbarligen ligger närmare kyrkomötets än riksdagens arbets- och kompetensområde. Det torde i stort sett ankomma på det svenska kyrkofolkets representation i statslivet att behandla denna fråga. Ett ingripande från riksdagens sida synes utskottet böra föranledas endast av extraordinära skäl, som emellertid i detta sammanhang icke kommit till synes.

Detsamma gäller även övriga av motionären framställda yrkanden, vilka även i dessa delar sträcka sig längre än tidigare motioner i ämnet.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motion ej måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 6 mars 1937.

På utskottets vägnar:

KARL WISTRAND.

Närvarande vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet: herrar *Wistrand, Per Andersson, Johan Larsson, Bodin, Härdin, Nils Andersson, Ericsson* och *Danielsson*.

Reservation

av herrar *Härdin, Nils Andersson* och *Ericsson*, vilka ansett att utskottets utlåtande bort hava följande lydelse:

»Första kammaren har tre olika gånger, 1930, 1932 och 1933, uttalat sig för att kyrkans präster måtte beredas möjlighet att ett begränsat antal söndagar årligen förrätta högmässa efter fritt ritual. Andra kammaren har däremot varje gång avvisat denna tanke. Detta har de två senaste gångerna skett under hänvisning till att en revision av kyrkohandboken är under förberedelse, varvid kunde väntas, att det framförda önskemålet skulle bli be-

aktat. Den revision av kyrkohandboken, som uppdragits åt ärkebiskop Eidem, avser emellertid endast en formell översyn. En sådan varsam revision är enligt motionärernas mening icke tillräcklig. Utskottet delar denna uppfattning. Åtskilliga händelser inom kyrkan under senare tid ha aktualiserat kravet på en genomgripande revision av samtliga ritual för kyrkans gudstjänster och heliga handlingar. Att av pietetsskäl motsätta sig en reform i föreslagen riktning skulle enligt utskottets mening icke gagna kyrkan. Det kan heller icke anses ligga utom riksdagens kompetensområde att påkalla en sådan revision, och att helt överlämna åt det s. k. kyrkofolket att ensamt bestämma över kyrkans ritual är icke förenligt med kyrkans karaktär av statskyrka. Den ökade förståelse för de religiösa värdena, som är att iakttaga — icke minst inom arbetarvärlden — bör tillvaratagas bland annat genom lämpliga ändringar av kyrkans ritual, så att dessa vid sidan av förkunnelsen bättre än nu motsvara nutida krav. Kyrkohandbokens ritual höra väsentligen till en föreställnings- och dogmvärld, som är slutet för flertalet av dem, vilka eljest icke äro fientligt stämde mot kyrkan utan kanske ofta tvärtom äro mycket tillgängliga för den evangeliska förkunnelsen och uppskatta kyrkans arbete, icke minst på det sociala området. Utskottet ger sin anslutning till de i motionen anförda synpunkterna rörande behovet av en nyordning för konfirmationen, som bättre svarar mot de ungas förutsättningar och behov, och i samband därmed skriftermålets ersättande med en för barnåldern lämpligare akt. Särskilt betydelsefullt finner utskottet motionärernas yrkande, att fastställda ritual och formulär skola tjäna till allenast huvudsaklig ledning och efter rättelse.

I likhet med motionärerna finner utskottet, att det ligger i kyrkans intresse, att en grundlig revision av nu gällande handbok snarast kommer till stånd och att i avbidan på denna revision prästerskapet erhåller rättighet att exempelvis en gång i månaden få förrätta högmässa efter fritt ritual samt att vid dop, konfirmation och andra kyrkliga handlingar gällande ritual skola tjäna till allenast huvudsaklig efter rättelse.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att första kammaren måtte för sin del besluta, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla ej mindre om en grundlig revision av nu gällande handbok för svenska kyrkan än även att Kungl. Maj:t måtte — i den ordning ske kan — medgiva dels frihet för prästerskapet att åtminstone en gång i månaden förrätta högmässa efter fritt ritual, dels ock att gällande ritual i fråga om dop, konfirmation och andra kyrkliga handlingar må tjäna till allenast huvudsaklig ledning och efter rättelse.»